

בבל מערבי

פרק שלישי

עירובין

מ.

מסכת שביעית פרק ג' משנה ב'

עד פְּקוּדָה מְזוּבָּלוּ? עַד שְׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ אֲשֵׁפֹתוֹת לְבֵית הַבַּיִת שֶׁל עֶשְׂרֵי עֶשְׂרֵי מִשְׁפָּלוֹת שֶׁל לֶתֶד לֶתֶד. מוֹסִיפִין עַל הַמִּשְׁפָּלוֹת, וְאֵין מוֹסִיפִין עַל הָאֲשֵׁפֹתוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אַף עַל הָאֲשֵׁפֹתוֹת:

עין משפט ונר מצוה

בבא א ב מיי פ"ב מהל' יו"ט הלכה י וטור שיע' א"ח סי' תקנ"ט ס"ה: פ ג מיי שם הלכה י: קא ד מיי פ"ב מהל' ספלה הלכה ה ו ספג ענין י טור א"ח סי' תקס"ג:

רבינו חננאל

ההוא לפתא דאחיהו נכריס למחוזא ברייט שני של גליות חיהי רבא דאבמטא אמר הא ודאי מאתמול (מפיקא) [נפקת] היהא לה כהוא טביא דאיתניד ביום טוב ראשון ואשתניד ברייט שני. מאי חיישת דלמא מחוז לחתום אמתא הויה אתי קי"ל בהא כל דבר הבא מחוז לחתום בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר אבל אותו וכ"ש הוא לפתא דאדעתא נכריס אמתא ודיע דהאינא יומא טבא הוא לאבויני ישראל למחוז מיניה כיון דהוה ברייט איתניד (הוהו נכריס איתניד) הוה אבויני ישראל ימי האדינא ביום [טוב] שני ובני הוה מפשי ויאינו. אמר הא ודאי מרבתא ישראל מפשי ויאינו הוה אסר להו למחוז כלל. והא אסא וגדו לה נכריס ברייט אסיקנא אפילו הן בני תורה דאסירי אורחא ישראל לאורוחא ביה לאלתא [אלא] מפשי ביה בכדי שיעשו פי כשיעור שילך ישראל משחכה בן ויגדו ויביא ואחר שהיה שיעור זה שרי: **בבא א ב מיי פ"ב מהל' יו"ט הלכה י וטור שיע' א"ח סי' תקנ"ט ס"ה:** לפי התיבוי ברייט של ר"ה אמר החליטני את יום ר"ה" הוה כי איבעיא להו מוסף של ר"ה כיון דהולקין במוספין מוכרינין או דלמא זכרון אחד לכאן ולכאן ואיתניד ל' מופשטא פמתניתין מדקתני ר' דוסא החליטני את יום ראש החדש הוה שיי' ורתיני לא ר' דוסא להתנות איירי לומר אם היום אם למחוז) אבל להוכיז אינו מוכיז אלא זכרון אחד. ואמרין ה"כ נמי מסתברא דלא איירי ר' דוסא אלא להתנות מרתיני ר' דוסא (שיע' של [עושה] בראשי חודשים של

לית ליה צדקי שיעשו כלל אפילו ציי"ט ראשון או שמא אית ליה ציי"ט ראשון שהו"ל מדאורייתא צדקי שיעשו צמולאי י"ט שני ומבשל צבנת אתי ספיר דיאכל לדיכא לנמוזו אטו שמא יבשל צבנת ולפי טעם זה היה לר"ק להמתין צמולאי י"ט שני כשיעור [שילך] וימלוש ויביא דלי כ"כ שיעלוש לנב איכא למיחש שמא יאמר לנכרי ציי"ט תלשוש כדי שיאכל צמולאי י"ט אחר שעה מועטת ושמן יש לומר דכולי האי לא התמירו צממני וריצ"ב"א אומר דביירושלמי (ב) דנדה משמע דטעם כדי שיעשו כדפרש"י דמינא התם לא תמלא אשה קדירה עסקיות ומורמוסין ותמסם למוך התור עם חסידה ואם עשתה כן למולאי צבנת אסורין צדקי שיעשו ומפשי התם צבנת ליה מפשי שהיית צבנת עליו וכיון דמתמין צדקי שיעשו אינו נהנה ממלאכת צבנת כלום וצבנת וי"ט חף לפרש"י אסור מזה לזה חף דצבנת הבא מחוז לחתום צבנלי ישראל וצבנת הניגוד והגלגט אפילו שלא צבנלי ישראל יש לאסור צבנת וי"ט משום הכנה מידי דהוה משמע צריש צינה (ד' ה.) דמשמע התם דרב דאסר צינה אסר נמי ע"כ שגרו מן הדקל וסירי מדורה וסירי פחילה ושמן צבנת צבנת ומפשי צירושלמי דרב אסר להלדיק ציי"ט וצבנות גדולות צבנות י"ט כחז דלע"ג. דצבנת הניגוד והגלגט ציי"ט צבנלי ישראל אסור עד מולאי י"ט שני דצבנת הבא מחוז לחתום צבנלי ישראל שרי ציי"ט שני מידי דהוה אצינה שגולה צבנת ומפשי צבנת ונראה שדקדקו מדקאמר צבנלי דין (שם ד' כד:) ולערב אסורים צדקי שיעשו אלא יש [צמנין] צמנובר ולא קאמר נמי על הבא מחוז לחתום משמע דלין לר"ק צו צדקי שיעשו וטעמא משום דצמנוש הקילו כיון שהקילו לענין שגולה צבנלי ישראל כיון מותר לישראל אחר ומיהו לצינה ודאי לא מדמינן דצבניה לא שיק שמא יאמר לנכרי כמו דצבנת הבא מחוז לחתום: **אדעתא דבבא**

אלא מחוז לחתום אתא מאן דאכל סבר הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ומאן דלא אכל סבר "כל דאתי לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתי והא אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל וא"ל (ו) לא היו דברים מעולם ההוא ליפתא דאתי למחוזא נפק רבא הוויא דכמישא שרא רבא למיזבן מיניה אמר הא ודאי מאיתמול נעקרה מאי אמרת מחוז לחתום אתיא יהבא בשביל ישראל זה מותר לאכול לישראל אחר וכל שכן האי דאדעתא דנכריים אתא כיון דחוזא דקא מפשי ומייתי להו אסר להו: הנהו בני גננא דגזו להו אסא בי"ט שני לאורתא שרא להו רבינא לאורוחי ביה לאלתר א"ל רבא בר תחליפא לרבינא ליסר להו מר מפני שאינן בני תורה לה רב שמעיה טעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי והא בעינן בכדי שיעשו אלו שילווה לרבא אמר להו יבעינן בכדי שיעשו: ר' דוסא אומר העובר לפני התיבה כו': אמר רבה כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן מהו להזכיר של ראש חדש בראש השנה כיון דחלוקין במוספין אמרינן או דילמא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן אמר לן תניתיה רבי דוסא אומר העובר לפני התיבה כו' מאי לאו להזכיר לא להתנות הכי נמי מסתברא מדקתני בביריתא וכן היה ר' דוסא עושה בראשי חודשים של כל השנה כולה ולא הודו לו אי אמרת בשלמא להתנות משום הכי לא הודו לו אלא אי אמרת להזכיר אמאי לא הודו לו ואלא מאי להתנות למה לי לאיפלוגי בתרתי צריכא דאי אשמעינן ר"ה הוא אמינא בהא קאמרי רבנן דלא משום דאתי לזולולי ביה אבל בראשי חודשים של כל השנה כולה אימא מודו ליה לר' דוסא ואי אתמר בהא קאמר ר' דוסא אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא מיתבי ר' ראש השנה שחל להיות בשבת בית שמאי אומרים מתפלל עשר ובית הלל אומרים ימתפלל תשע ואם איתא בית שמאי אחת עשרה מבעי ליה אמר

רבנן קאתו. נראה לר"ב צ"ל דהכי הלכתא דקיימינן לן כרב ששת כלפי רב נתמן צאיסורי ולפני רב חסדא נמי הלכתא כותימה שהיה גדול ממנו כדלשכתן צכמה דוכמי צעי רב חסדא מרב ששת וצפ' הדל (תקמן ד' סו.) נמי אמר רב חסדא ורב חסדא ורב ששת כי הוה פגועו דהדדי רב חסדא מירמח שפוטמה מממני' דרב ששת ורב ששת מירמח כוליה גופיה מפלפליה דרב חסדא ורב חסדא בסקוף הוריות (ד' יז.) סיני ועוקרי הרים סיני עדיף דהכל לר"ק לנמי חטיטא הלך דרב הבא מחוז לחתום צבנלי ישראל אסור לכל בני ביתו לאכול דאדעתא דכולהו קאמי: **הא ודאי מאתמול נעקרה.** אבל אי היום נעקרה אסור לע"ג דאדעתא דנכריים אמו וטעמא משום מוקפה ואפילו לר"ש דלית ליה מוקפה הכא מודה כיון דלא לקטן מאתמול אקליהו ודמי לגרונות וצמנוקין וכן משמע צריש המציא צינה (ד' יז:) דכל היכא דלין יושב ומצפה אית ליה לר"ש מוקפה וכן פירש הקונטרס צריש אין לדין (שם ד' כד:) גבי נכרי שהציא דורון לישראל וא"ל דצפ"ק דחולין (ד' יז.) גבי השותט צבנת משמע דלא הוה מוקפה לר"ש ואפילו לר' יהודה צעי למימר מעיקרא דלא הוה מוקפה וצ"ל דמיירי ציושב ומצפה שמא ישחטנו מרש שוטא וקטן ואחרים ורתיני איתו וא"ל תלמה ליה טעמא צריש צינה (ד' יז.) גבי פירות הטערינין שמא יעלה וימלוש מופיק ליה משום מוקפה וי"ל כגון דלית ליה עורבים דהוי מוכן לעורבים והא דאמרין צפ' כל כחצי (שנת ד' קכג.) דלין מעמידין צבנה על גבי מוקפה צבנת פירוש עשבים שנתלשו צבנת הא פרשינן התם כגון שהיו עומדין צענת חיצונין צמקוס שהצבנה לא היתה יכולה לצא שם אי נמי דלר"ק טעמא שמא יעלה וימלוש לר"ש ציושב ומצפה וא"ל טעמא דמוקפה למה ליה מיפוק ליה משום שמא יעלה וימלוש וי"ל דשמא יעלה וימלוש לא הוה אלא צפירות האילן שקלים ליתלוש אבל לצמות דבעי מרש ותצינה לא וכן צמקסין דגורנין שמא יחטוט לפי שקלים ליסחוט ודגים שנתדו ציי"ט אסורין משום מוקפה כגורונות וצמנוקין ולא משום דגורנין שמא יגוד ותדע דצמקוס כל כחצי (שם ד' קכג.) גבי מילא מים לצבנתו ונכרי שהדליק הגר ועשה כצב לא אסרינן לישראל לירד אחריי גזירה איתו וצ"ל דהוה מוקפה ודא דמדימי צפ"ק דחולין (ד' יז.) שמא ישחוט לשמא יחטוט הוה מני למידעו דלא רבנו כדפי' אלא דבלאו הכי דמי ליה מפרי: **זכרון אחד עולה.** דבראש השנה כחצי זכרון מרוביהו! ובראש חדש כחצי צבנתא שגולה צבנלי דמי חלוצרות והיו לכם לזכרון! פי' רש"ב (א) דלין לר"ק להזכיר מקראות של מוסף לא דיי"ט ולא דר"ח כדאמר ר' צב חייננא א"ר צבילה ר"ה (ד' לה.) כיון שאמר ובמרתך כחז לומר שוב אינו לר"ק גבי מלכיות וזכרונות וסופרות ואם התחיל לר"ק לסיים והא דתנן הפוחת לא יפחות משלש היינו צבנתו והוא הדין נמי במקראות דקרצנות ואם צבנא להזכיר מוכיז חף של ר"ח ור"ח מפרש דההיא דרב חייננא דווקא צבנליות וזכרונות וסופרות אבל דמוסף לר"ק להזכיר לעולם אבל דר"ח אין לר"ק כלל להזכיר דנפטור צבנה שאמר מלכד עולת החדש ומנחתה והגיה צמחורו ושני שעירים לכפר ושני תמידים כהלכתא ולר' יתא אין לר"ק נראה חלקן צין מלכיות וזכרונות וסופרות למקראות דמוסף ויש גאונים קדמונים שאין מניחין לומר ובראשי חודשים דלא ליתי לזולולי צמנועדות וי"ט ראשון של ר"ה דראשון יום שני עיקר כמו בראשי חודשים של כל השנה ואמאי למנינן מועדות מיום שני ואין נראה לר"י דככולהו צמנועדות ליכא דחש להאי זולולא וצמנוקין בערך מדש איזה הוא חג שהחדש ממכסה בו הוה אומר זה ר"ה פי' שאין אומר ובראשי חודשים לא צבנתא ולא (א) צוללת: [וע' חוס' צינה טו. ד"ה אחיהו וחס' ר"ח: ח' ד"ה שהחדש ועוד שם צמנו' ל.ה.]

גמ' (א) (פ"ה סה' ב) ג' וע' חוס' שנת קכב. ד"ה וחס' וחס' צינה טו. ד"ה הבל' (ב) ג' ח' מט: ע"ז כב. (ד) [חוס' צרכות פ"ג ומוספתא ר"ה סוף פ"ג צריש (א) צ"ל צבנתא צבנלי ופ' זה לא צריכין לדוק כחצב רש"י (א) תוס' (ו) ורש"י פי' נמי התם כיון שאמר נמי את ונקריב לפנינו כמו שכתב במרתך שוב א"ל לומר מקראות מוספין אלא צבנא צמנוקין פירש דקאי אלמליכות וזכרונות וסופרות (רש"י) צבנא צמנוקין (א) (לפניו איתא שם חננאל)

הגהות הב"ח
(א) בתד"ה אי מסכתא וכו' דביירושלמי דבירה משמע: (ב) גמ' לרבה בר שמואל וא"ל ורב לא הוה: (ג) תוס' סוף ד"ה ורבין וכו' ולא זולולי. י"ב פי' ככל מקומות זולת המפלה דהיינו צבנת ענין הקצנות וכן בצפונות:

גליון הש"ס
גמ' לא הוה דברים מעולם. ע"ג כ"ע ע"א צ"מ מט ע"ג כימות לה ע"ג מד"ה כ"ע ל"ב מ"ב קד ע"ג מד"ה כ"ע נלחן כבורות ע"ג מד"ה אלא אי אמר מה כ"ע ע"א מד"ה אמר ר"פ:

הגהות
גמ' רבא בר תחליפא. ע"ל רבה: (סדר הדורות) תוס' ד"ה אי משכחת (נעמוד הקודם.) דביירושלמי דנהו בר. משמע שם ולא מלמתי וצ"ל כבור דט"ס הוא וצ"ל דכירה ור"ל פסק כירה (ומתקף כ"ג וסר' ד' שקרינן צמנוקס) והוא שם צ"ה: (שם) ושירי מדורה כו'. מפרש ביירושלמי ב"ה כ"ל: ד"ה זכרון. ליבא דהייש להאי ב"ה. ע"ל: (שם) (מנחת)

תורה אור
רש"י או מִקְבַּר עֵת הַחַדֵּשׁ וּמִנְחָתָה וְעֵת הַחֲמִיד וּמִנְחָתָה וְנִסְפִּיקָהּ כְּמִשְׁפָּטֵם לְרִיחַ יְהוָה אֲשֶׁר יִזְוֶי: (מלכד סו.) בן דבר א"ל גבי ישראל לאמר בתד"ה השביעי באהרן חתש יתרה ק"ב שבתון ורבין תרועה ק"קא ק"ש: (ויקרא על ד' ג) ויהוה שמתחבק ובמועדיכם ובראשי חודשיכם ונתקעתם בהצטרפת עם עמיתכם ועל ידכי ששמעו קרוי ק"ב ק"קא ק"ש אלהים אני יי' אלהיכם: (מנחת י.)

